

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 1

JANAT JA JONOT

Sovellus: Ajanjaksojen pituuden, tapahtumien järjestyksen tai kappaleiden etäisyyksien hahmottaminen, prosessin kuvaus
Välineet: -

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Oppilaat muodostavat janan annettujen kriteereiden avulla. Jana voi olla aikajana, jolloin oppilaat voidaan nimetä esim. Suomen presidenteiksi (historia), kirjailijoiksi tai aikakausiksi (äidinkieli), Raamatun historian tapahtumiksi (uskonto), ruoansulatuskanavan osiksi (biologia), aurinkokuntamme planeetoiksi (fysiikka), spektrin väreiksi (kuvataide, fysiikka), jotka sitten keskenään keskustelemalla järjestäytyvät aikajanelle oikeaan järjestykseen. Myös etäisyyksiä on mahdollista ottaa huomioon havainnollistamaan esim. Urho Kekkosen pitkää valtakautta tai planeettojen etäisyyksiä toisistaan.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 2

PARIKESKUSTELUT AIHEKORTTIEN AVULLA

Sovellus: Pari- tai pienryhmäkeskustelut, ongelmanratkaisu, mielipiteen muodostaminen

Välineet: Opettajan laatimat aihe-/kysymys-/tehtäväkortit

Visualisointi: Jarmo Röksiä

Toteutus: Kirjoita pahvi- tai paperilapuille keskustelunaiheita tai kysymyksiä, joista oppilaiden on tarkoitus keskustella keskenään. Aiheet ja kysymykset voivat olla aiheeseen johdattelevia tai aihetta kertaavia, tilanteesta riippuen. Korteissa voi olla myös pieniä ongelmia tai tehtäviä, jotka oppilaiden tulee ratkaista yhdessä. Korteja on hyvä olla saman verran kuin oppilaita.

Levitä kortit opetustilaan aihepuoli alaspäin. Opiskelijat lähtevät vapaasti vaeltelemaan luokkatilassa ja pysähtyvät äänimerkin kuullessaan. Lähimmäksi osunut luokkatoveri napataan pariaksi, ja yhdessä parin kanssa käännetään aihekortti ja keskustellaan kortin antamasta aiheesta. Opettaja kiertää oppilaiden joukossa ja johdattelee keskusteluihin ja kannustaa. Kun puheensorina rauhoittuu, opettaja antaa uuden äänimerkin, ja oppilaat lähtevät taas liikkeelle, pysähtyvät äänimerkin kuultuaan, ottavat lähimmäksi osuneen pariaksi ja valitsevat yhdessä kortin, joka on kummallekin uusi.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 3

KÖYSI

Sovellus: Köyden avulla saa helposti aikaan lyhyen johdatuksen tai liikettä ja vuorovaikutusta mukanaan tuovan välipalan eri oppiaineisiin (geometria, käskymuodot, prepositio, yhteiskunnalliset ilmiöt jne.)

Välineet: Useamman metrin pituinen köysi

Visualisointi: Jarmo Röksiä

Toteutus A: Köyden päät solmitaan yhteen. Oppilaat asettuvat ringiin köyden sisään, ja köysi hilataan vyötärön korkeudelle. Jokainen nojaa köyteen. Näin havainnollistetaan esim. kitkaa. Matematiikassa voidaan mitata yksittäisen oppilaan seisomapinta-ala ja em. ympyrän pinta-ala, ja alkaa sitten lyhentää ympäröivää köyttä, jolloin oppilaita joutuu poistumaan kehästä, ja pohtia kuinka kehän lyhentäminen/pidentäminen vaikuttaa ympyrän alaan.

Toteutus B: Kielissä köyttä voidaan käyttää esim. käskymuotojen ja prepositioiden harjoitteluun: Kaksi oppilasta pitää kiinni köyden päistä, muut antavat vuorotellen käskyjä jump over the rope; go behind the rope jne.

Toteutus C: Uskonnon/yhteiskuntaopin/historian opetuksessa voidaan esim. aiheeseen johdattelun yhteydessä järjestää esim. köyden veto katoliset vastaan protestantit, oikeisto vs. vasemmisto tms. ja pohtia voiton ja häviön seuraamuksia yhteiskunnassa.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 4

KARTTA

Sovellus: Kartan avulla hahmotettavat asiat eri oppiaineissa

Välineet: Maalarinteippi (ei välttämätön)

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Oppilaat muodostavat esim. Euroopan kartan siten, että oppilas tai esim. oppilaspari on aina jokin Euroopan maa. Opettaja voi laittaa alueelle rajapyykit kuvaamaan eri ilmansuuntia ja/tai merkitä Suomen ja asettua itse esim. Saksan kohdalle. Ulkona kartta on mahdollista piirtää maahan, sisätiloissa maat tai maiden nimet voi merkitä esim. maalarinteipillä lattiaan. Opiskelijat pyydetään asettumaan tilaan niin, että mahdollisimman monta Euroopan maata saadaan edustetuiksi. Kartan ja oppilaiden/opettajan liikkeiden avulla voidaan valottaa esim. muuttoliikkeitä, eri uskontokuntien sijaintia, jokia, vuoristoja, kaupunkeja ja historiallisia tapahtumia.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 5

TAISTELUPELI

Sovellus: Sellaisten ilmiöiden kuvaaminen, joihin liittyy liikehdintää (muuttoliikkeet, virukset, kemialliset reaktiot, eläinkannat, kielten sanojen lainautuminen tms.)

Välineet: Paperitolloja tms.

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Taistelupelissä osallistujat yrittävät hakea omaan kotipesään mahdollisimman monta paperitollia tai vaihtoehtoisesti päästä niistä eroon. Paperitollot voivat symboloida eri asioita: niillä voidaan kuvastaa esim. maailman ehtyviä vesivarantoja ja ihmisten muuttoliikettä niiden perässä tai vaihtoehtoisesti jotakin, mistä halutaan päästä eroon, esim. sairauksia ja niiden leviämistä ihmisten keskuudessa.

Oppilaat jaetaan 3-5 hengen ryhmiin. Jokainen oppilas saa yhden paperitollon ja jokainen ryhmä yhden tuolin/hulavanteen/sanomalehden tms. kotipesäkseen. Ulkona pesät voidaan merkitä maahan. Tuolit asetetaan suurehkoon rinkiin istuin keskelle päin. Jokainen ryhmä asettuu oman tuolinsa luo ja laskee paperitollot tuolille. Kun opettaja antaa luvan, jokainen voi lähteä hakemaan muista kotipesistä paperitolloja omaan kotipesäänsä, mutta vain yhden kerrallaan. Fyysinen kosketus muihin pelaajiin ei ole sallittua eikä omaa pesää saa puolustaa. 30 sekunnin jälkeen 1. erä päättyy. Peli toistetaan kolme kertaa siten, että jatketaan aina tilanteesta, johon edellinen erä päättyi. Viimeisen kierroksen jälkeen osallistujille annetaan mahdollisuus vaihtaa ryhmää, ja pelataan vielä viimeinen erä. Tämän jälkeen keskustellaan, miksi ryhmää haluttiin / ei haluttu vaihtaa.

Paperitollot voivat olla myös erivärisiä ja symboloida esim. ruokaa/juomaa/turvaa (biologia) tai esim. kielten sekoittumista (lainasanat eri kielissä) jne.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 6

IDEAKÄVELY

Sovellus: Luova ideointi, ongelmanratkaisu, opitun kertaaminen
Menetelmä soveltuu käytettäväksi yksin, pareittain, pienryhmässä tai koko luokan kesken. Kävelyn tukena voi halutessaan käyttää mm. erilaisia tehtäväkortteja tai kuvia. Ideakävely kannattaa toteuttaa luokahuoneen ulkopuolella, mielellään ulkotiloissa.

Välineet: -

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Oppilaille annetaan jokin aihe, jota heidän pitää työstää ja ideoida eteenpäin, tai ongelma, johon heidän tulee etsiä mahdollisimman monta ratkaisua. Aihe voi olla esim. kuinka toteuttaa kestävän kehityksen periaatteita koulun arjessa. Oppilaat lähtevät luokahuoneesta sovitulle rajatulle alueelle (koulun piha-alue, koulun käytävät tms.) kävelemään ja pohtimaan tätä asiaa joko pareittain tai pienryhmässä. Opettaja kiertää oppilaiden joukossa ja johdattelee keskusteluihin ja kannustaa. Tehtävälle annetaan ajaksi puoli tuntia (tai muu sovittu aika), jonka jälkeen kaikkien on palattava lähtöpisteeseen. Jokaisen ryhmän tulee valita joukostaan sihteeri, joka kirjaa kävelyn aikana tulleet ajatukset ja ideat ylös joko paperille tai tabletille. Palattuaan lähtöpisteeseen kaikki ideat tuodaan esille joko purkaen suullisesti tai kirjaten ylös esim. virtuaaliselle seinälle (Padlet tai vastaava).

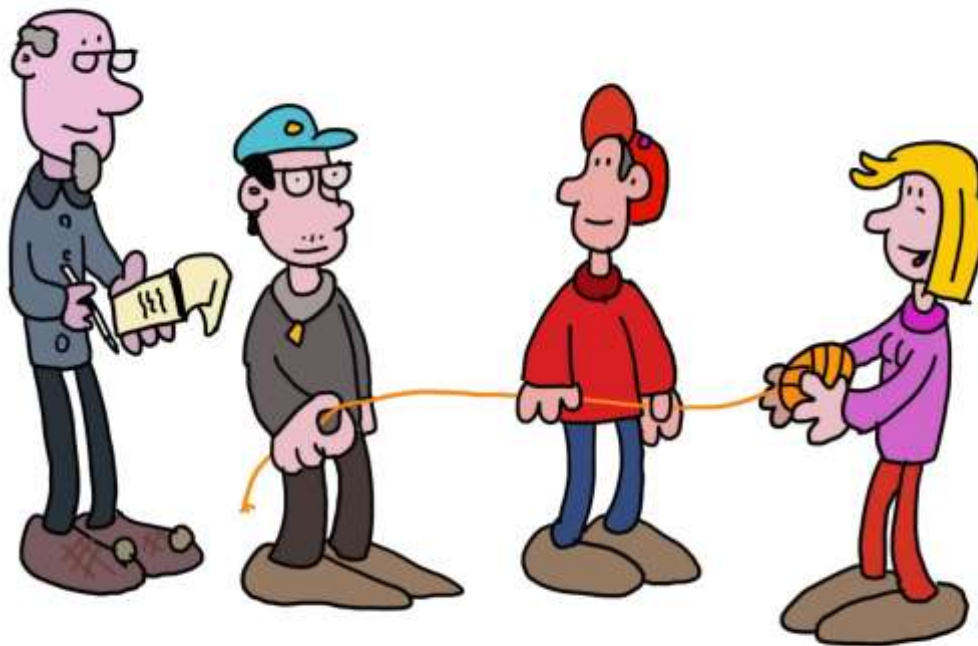
ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 7

LANKAKERÄ

Sovellus: Opitun kertaus ja kuulustelu

Menetelmässä yhdistyvät visuaalisuus, auditiivisuus ja kinesteettisyys.

Välineet: Lankakerä (1 kpl/15 opp.)

Visualisointi: Jarmo Röksiä

Toteutus: Oppilaat asettuvat piiriin tai piireihin (max. 15 oppilasta/piiri). Jokaiselle piirille annetaan yksi lankakerä. Yksi oppilaista aloittaa heittämällä lankakerän toiselle oppilaalle ja pitää samalla itse kiinni langan päästä. Heitettyään kerän oppilas esittää kysymyksen oppilaalle, jolle hän kerän heitti, ja tämä vastaa kysymykseen. Mikäli oppilas ei osaa vastata hänelle esitettyyn kysymykseen, voi hän pyytää apua muilta piirissä olevilta. Vastauksen jälkeen oppilas heittää kerän pitäen kiinni langasta jälleen kolmannelle oppilaalle ja esittää tälle kysymyksen. Lankakerä kiertää näin kaikki oppilaat niin, että kerä lopuksi palautuu kierroksen aloittaneelle oppilaalle ja hän vastaa hänelle esitettyyn kysymykseen. Tämän jälkeen hän heittää kerän takaisin oppilaalle, jolta kerän sai, ja esittää jälleen kysymyksen hänelle. Kerää kieritetään koko ajan takaisin keräksi. Näin kerä palautuu jälleen lopulta kierroksen aloittaneelle oppilaalle, joka lopuksi vastaa vielä hänelle esitettyyn kysymykseen.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 8

OTA ROOLI

Sovellus: Erilaisten näkökulmien tuominen keskusteluun, ongelmanratkaisu, kehitystyö, ideointi, mielipidekeskustelu

Välineet: Erivärisiä pahveja, kyniä/tusseja tai erilaisia pähineitä

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Käsitellään oppitunnin aihetta erilaisten roolien kautta. Ota rooli -menetelmää voi käyttää myös keskusteluharjoituksena, jolloin osallistujat seisovat tai istuvat piirissä ja käsittelevät eri aiheita tai esiin tuotuja ongelmia keskustellen roolinsa kautta (vrt. Eduard de Bonon luoma Kuusi ajatteluhattua -menetelmä). Monelle oppilaalle roolin kautta osallistuminen voi olla helpompaa kuin omana itsenään osallistuminen. Roolin myötä voi tuoda esille myös arkoja asioita tai näkökulmia, joita ei muuten toisi esille. Onkin hyvä muistuttaa osallistujille, että esiin tuodut näkökulmat ovat roolihenkilöiden näkökulmia, eivät välttämättä oppilaan henkilökohtaisia näkemyksiä.

Oppilaat askartelevat pahvista erilaisia hattuja ja pähineitä ja kullekin oppilaalle arvotaan jokin rooli/roolihaamo, joka kirjoitetaan hattuun kaikkien näkyville. Roolit voidaan nimetä käsiteltävän aiheen mukaan (esim. eri ammattinimikkeitä tai historian hahmoja) tai luonteenpiirteiden tai mielialan mukaan (esim. iloinen, surullinen jne.). Roolien kautta käsitellään päivän aiheita draamallisesti näytellen. Jokainen oppilas eläytyy omaan rooliinsa ja käsittelee asiaa siitä näkökulmasta.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 9

MUISTIPELI

Sovellus: Käsitteiden ja määritelmien oppiminen, sanaparien oppiminen (esim. vieraissa kielissä), symbolien ja niiden merkityksien oppiminen

Välineet: Tyhjiä kortteja, kyniä/tusseja (tai tietokoneita)

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Käytetään perinteistä muistipeliä hyödyksi oppimiseen soveltaen. Perinteisen muistipelin tekemisen sijaan samaa ideaa voi harjoitella myös Quizlet-sovelluksen kautta tietokoneilla, puhelimella tai tableteilla (<https://quizlet.com/>).

Oppilaat jaetaan ryhmiin (max. 5 opiskelijaa/ryhmä). Oppilaille jaetaan tyhjiä kortteja, joihin he kirjaavat jokaiseen yhden sanan (esim. vieraskielisiä sanoja annetusta aiheesta, fysiikan termejä tms.) ja toiseen korttiin tämän sanan määritelmän tai sanan käännöksen. Tämän jälkeen kortit käännetään nurinpäin niin, että toiseen laitaan pöytää tulevat sanat ja toiseen näiden määritelmät. Sitten korteilla pelataan muistipeliä niin, että jokaiselle sanalle yritetään löytää oikea määritelmä. Ryhmät voivat pelata myös toistensa korteilla.

ToiMeen! Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen
10 toimivaa menetelmää
Menetelmä 10

TOIMINNALLINEN VALOKUVAUS

Sovellus: Oppitunnin aiheiden käsittely valokuvoin. Valokuvat voidaan halutessa myös tulostaa ja järjestää näyttelyn muotoon luokan tai koulun käytävien seinille. Toiminnallista valokuvaus sopii hyvin myös tunneille, joissa käsitellään emotionaalisia asioita (toiminnallisuuden fyysinen ja sosiaalinen puoli), konkreettisesti opeteltavien asioiden sijaan (esim. terveystieteet).

Välineet: Tabletit/kännykät/kamerat

Visualisointi: Jarmo Röksä

Toteutus: Oppilaat lähtevät kiertämään puoleksi tunniksi koulun sisä- ja ulkotiloja 3-4 hengen ryhmissä). Jokaisella ryhmällä on käytössään tabletti, kamera tai kamerallinen älypuhelin. Opiskelijat kuvaavat päivän oppitunnin aiheeseen liittyviä asioita (geometriset kuviot, pinta-alat, rakennusmateriaalit, kasvit, kestävä kehitys jne.). Opettaja kiertelee oppilaiden joukossa, johdattelee ja kannustaa. Puolen tunnin jälkeen kokoonnutaan takaisin luokkaan ja kootaan otetut valokuvat yhteen esim. Padlet-seinälle (padlet.com) tai johonkin koulun omaan yhteiseen verkkosivustoon tai intraan. Kuvia käsitellään joko pienryhmissä tai opettajajohtoisesti koko luokan kesken. Opettaja voi esittää kysymyksiä, kuten: Miten tämä kuva liittyy aiheeseen/mitä näette tässä kuvassa? Näkökö kuvassa jotain erityistä huomioitavaa? Miksi kuvan ottanut ryhmä valitsi juuri kyseisen kuvan jne.